

# Høringsuttalelse – rammevilkår for private tjenesteytere i barnevernet

Barnevernstjenesten i Asker kommune viser til høringsnotat vedrørende private tjenesteytere i barnevernet, publisert 30. mars 2020 på Barne- og familiedepartementets hjemmeside. Høringsfristen er 29. juni 2020.

Barnevernstjenesten vil nedenfor kommentere forslagene i høringsnotatet.

## *Det kommunale barnevernet*

Barnevernstjenesten støtter forslagene om lovfesting, både forslaget om lovfesting av barnevernstjenestens adgang til å la seg bistå av private tjenesteytere og forslaget om å lovfeste hvilke oppgaver barnevernstjenesten *ikke* kan inngå avtale med private parter om.

Lovfestingen klargjør rettstilstanden og gjør det enklere for både barnevernstjenestene og de private aktørene å gjøre seg kjent med hvilke regler som gjelder. Når det gjelder lovfesting av hvilke oppgaver barnevernstjenesten må gjøre selv, støtter barnevernstjenesten forslaget i høringsnotatet og mener at alle oppgavene som er nevnt i forslag til ny § 2-1 c bokstav a) til h) bør utføres av barnevernstjenesten.

Departementet har ikke konkludert i spørsmålet om igangsetting og gjennomføring av undersøkelse bør ligge til barnevernstjenestene. Barnevernstjenesten er enig med departementet i at både beslutningen om å åpne en undersøkelse etter barnevernsloven, og selve prosessen med å gjennomføre undersøkelsen, innebærer offentlig myndighetsutøvelse av sterkt inngripende karakter. Undersøkelsen legger dessuten grunnlaget for de etterfølgende vedtakene og beslutning om henleggelse, iverksettelse av hjelpetiltak, omsorgsovertakelse eller atferdsplassering. Departementet mener derfor at rettssikkerhetshensyn taler for at undersøkelsesprosessen er en oppgave som kun bør utføres av ansatte i barneverntjenesten. I høringsnotatet pekes det på at en innskrenking av adgangen til å bruke private kan øke risikoen for at barnevernstjenestene ikke vil klare å gjennomføre undersøkelsen innenfor de lovpålagte tidsfristene, og for at kvaliteten på undersøkelsen blir dårligere. Føringer fra Bufdir og departementet har de senere årene gitt anvisning på en rekke felt der barnevernstjenesten som myndighetsutøver selv må utføre oppgavene. For kommuner som har hatt en praksis som ikke har vært i tråd med føringene, og som ikke har endret praksis, kan oppleve utfordringer i en omstillingsperiode. Barnevernstjenesten finner at hensynet til barn og foreldres rettssikkerhet må veie tyngst slik at oppgaver knyttet til undersøkelse forbeholdes barnevernstjenesten som offentlig myndighet.

Barnevernstjenesten er enig i at barnevernstjenestene fortsatt skal kunne få bistand fra private i form av sakkyndiges vurderinger, juridisk bistand og bistand fra Bufetat i å utrede omsorgssituasjonen til sped- og småbarn.

Departementet har ikke konkludert i spørsmålet om lovpålagte oppfølgingsbesøk i fosterhjem bør være en oppgave barnevernstjenesten ikke kan sette ut til private tjenesteytere.

Barnevernstjenesten skal ha nødvendig kjennskap til barnets situasjon og ha et tilstrekkelig grunnlag for oppfølging av barnet og fosterhjemmet. Det taler for at barnevernstjenesten selv må gjennomføre de lovpålagte besøkene i fosterhjemmet. Forslaget innebærer i praksis at ansatte i barnevernstjenesten selv må gjennomføre reiser til fosterhjem der barnet er plassert, også når det er langt unna kommunen selv. Det kan føre til at barnevernstjenesten begrenser antall oppfølgingsbesøk til et minimum. Barnevernstjenesten i Asker vil i den forbindelse peke på at barnevernstjenestene etter barnevernloven § 4-22 alltid skal vurdere om noen i barnets familie eller nettverk kan være fosterhjem, og at barnevernreformens overføring av det totale finansieringsansvaret for ordinære fosterhjem til kommunene, vil kunne bidra til at færre barn flytter til fosterhjem langt unna. Familie og nettverk kan imidlertid bo på en annen kant av landet slik at flytting til familie eller nettverk ikke alltid innebærer at barnet blir boende i eller nær omsorgskommunen.

Tilsynsbesøk i fosterhjem kan i dag gjennomføres av private aktører. Dersom oppfølgingsbesøk i fosterhjem også skal kunne overlates til private aktører, mister barnevernstjenesten en viktig arena for oppfølging av barnet. Det vil også være en risiko for at barnevernstjenesten nedprioriterer besøk i fosterhjemmet og kun forholder seg til rapporter fra tilsyns- og oppfølgingsbesøk og telefon- eller videosamtaler, særlig når det er lang reisevei til fosterhjemmet.

Barnevernstjenesten i Asker mener at barnets og fosterhjemmets behov for oppfølging, og barnevernstjenestens behov for god kjennskap til barnets og fosterhjemmets fungering, eventuelle utfordringer og hjelpebehov best ivaretas ved at oppfølgingsbesøk gjennomføres av barnevernstjenesten selv.

### ***Tiltak rettet mot leverandører og barnevernstjenester***

Barnevernstjenesten i Asker støtter forslaget om tiltak som gjør det enklere for barnevernet å finne riktige leverandører og styrker innkjøpsarbeidet. Den foreslåtte leverandøroversikten, som eventuelt skal etableres og driftes av Bufdir vil gjøre det enklere å finne riktige leverandører. Det vil imidlertid være en fordel om Bufdir gjorde en årlig kvalitetssikring. Dette vil være mindre ressurskrevende enn om alle kommunene selv må kvalitetssikre de aktuelle leverandørene.

Barnevernstjenesten i Asker er også positive til en nettbasert veileder for bedre innkjøpsordning i det kommunale barnevernet. En integrering av ovennevnte leverandøroversikt vil være en fordel. Veilederen bør omfatte maler både for rammeavtaler og for kontrakter ved enkeltkjøp.

### ***Fosterhjemsområdet***

Departementet foreslår at alle ordinære fosterhjem skal ha sin avtale med en kommune alene. Private aktører skal ikke kunne inngå avtale direkte med fosterforeldre i ordinære fosterhjem.

Departementet foreslår videre to alternativer for *spesialiserte fosterhjem og beredskapshjem*:

- Alternativ 1: Private aktører kan tilby spesialiserte fosterhjem og beredskapshjem som de selv inngår avtale med og tilbyr en pakke av godtgjøring og støttetjenester til. Hjemmene anskaffes av Bufetat.
- Alternativ 2: Alle spesialiserte fosterhjem er statlige, dvs. at fosterforeldrene har sin avtale med Bufetat og med kommunen, men ikke også med private tjenesteytere. Alle beredskapshjem er statlige eller kommunale.

Departementet ønsker høringsinstansenes innspill på hvilket alternativ som bær velges.

Barnevernstjenesten i Asker støtter departementets forslag om å begrense private aktørers mulighet til å inngå avtale direkte med fosterforeldre. Departementet viser til at et privat mellomledd mellom fosterhjemmet og kommunen vil forsterke kommunenes utfordringer med å oppnå tiltaks- og kostnadskontroll, og skape en uheldig dynamikk som gjør det vanskeligere å rekruttere og opprettholde kommunale fosterhjem. Det er heller ingen holdepunkter for at private aktører kan levere en kvalitet i ordinære fosterhjem som det offentlige ikke klarer å levere, gitt de samme ressursene. Barnevernstjenesten er enig i denne vurderingen. Etter vårt syn bør begrensningen i private leverandørers adgang til å inngå avtale direkte med fosterforeldre også gjelde for beredskapshjem og spesialiserte (statlige) fosterhjem. Barn kan bli boende lenge også i disse typene fosterhjem, og å forholde seg til en privat aktør i tillegg til Bufetat og fosterhjemmet kan gi kommunikasjonsutfordringer og unødige utfordringer, særlig i situasjoner der det konkrete barnets beste tilsier at det bør bli boende i fosterhjemmet. Barnevernstjenesten anbefaler derfor alternativ 2 ovenfor.

Departementet foreslår at det innføres kommunal egenbetaling når kommunene mottar ordinære fosterhjem fra Bufetat. Allerede i dag betaler kommunene alle eller deler av de løpende utgiftene til fosterhjemmet etter plassering. De betaler dessuten alle utgiftene til sitt eget rekrutteringsarbeid. Det nye vil være at de også skal betale rekruttering og opplæring som gjøres av Bufetat. Formålet med forslaget er å bringe de økonomiske insentivene til kommunal rekruttering i tråd med ønsket om at kommunene skal rekruttere flere fosterhjem selv. Forslaget innebærer at Bufetat kan kreve kommunen som har bedt om bistand til å plassere barn i fosterhjem, for egenbetaling etter satser fastsatt av departementet. Egenbetaling skal omfatte utgifter til rekruttering og opplæring av fosterhjem. Det foreslås også hjemmel til forskrift om egenbetaling

Departementet vil legge til rette for at private aktører kan drive rekruttering og opplæring av fosterhjem som de selger til Bufetat eller til en kommune. Private aktører kan være frivillige organisasjoner og andre deler av sivil sektor, profesjonelle rekrutteringsfirmaer eller leverandører av andre tjenester til det kommunale eller statlige barnevernet. Kommunene vil altså kunne velge mellom å rekruttere og lære opp ordinære fosterhjem selv, kjøpe av Bufetat eller kjøpe direkte fra en privat aktør.

Forslaget om kommunal egenbetaling for rekruttering og opplæring gjelder kun ordinære fosterhjem, ikke spesialiserte fosterhjem.

Barnevernstjenesten i Asker har ingen innvendinger mot forslagene knyttet til betaling for rekruttering og opplæring av fosterhjem.

### ***Institusjonsområdet***

Departementet legger særlig vekt på å unngå at bruken av private tjenesteytere øker risikoen for uforsvarlige institusjonstiltak som er i strid med barnevernsrettslige prinsipper.

Særtrekkene ved institusjonsområdet gjør at redusert risiko for svikt trolig forutsetter høyere kostnader. Departementet ser behov for å styrke Bufdir som faglig premissleverandør, få på plass en strategisk begrunnet arbeidsdeling mellom statlige og private institusjoner, og utvikle en styring som er bedre tilpasset særtrekkene ved institusjonsområdet. Departementet ønsker likevel ikke å foreslå konkrete endringer nå, men vil se rammevilkårene for private tjenesteytere i sammenheng med andre forhold på institusjonsområdet. Departementet viser i denne sammenheng til at det er satt i gang et arbeid om institusjon som vil bli forelagt Stortinget på egnet måte. Barnevernstjenesten i Asker avventer den videre prosessen med hensyn til regulering av private aktørers rolle på barnevernsinstitusjonsområdet.

### ***Økonomiske og administrative konsekvenser***

Forslagene for det kommunale barnevernet vil, etter barnevernstjenesten i Askers syn, ha positive konsekvenser for barna og familiene gjennom å bidra til en bedre ivaretagelse av barnas og familienes rettssikkerhet. Samtidig kan barnevernet fortsatt ha adgang til å bruke og la seg bistå av private tjenesteytere til mange av sine oppgaver. Barnevernstjenesten i Asker legger til grunn at presiseringen av hvilke tjenester barnevernstjenesten kan kjøpe fra private tilbydere, i liten grad vil svekke tjenestetilbudet. Det vises i den sammenheng til at det, for de fleste forslagene, er snakk om å lovfeste gjeldende praksis.

Forslagene for fosterhjemsområdet ventes å medføre at flere barn i fosterhjem får et tilbud der det offentlige har reell kontroll med tiltaket, og der tiltaket står i forhold til barnets behov. Økt offentlig innsyn i tiltaket kan også komme barnets biologiske foreldre til gode. Forslagene skal ikke få negative konsekvenser for barn som er plassert i private fosterhjem. De foreslåtte lovendringene som avskjærer private tjenesteytere fra å inngå avtale direkte med statlige og/eller ordinære fosterhjem, vil ikke gjelde for avtaler inngått før lovendringen trer i kraft. Forslagene forventes å gi flere fosterhjem, og dermed redusert ventetid og bedre muligheter for god match mellom barn og fosterhjem. Det forventes at forslagene på sikt vil redusere antallet uforutsette flyttinger fra kommunale fosterhjem.

Barnevernstjenesten i Asker støtter departementets vurderinger, og finner at de foreslåtte endringene vil styrke tilbud og tjenester til barn og familier.

Når det gjelder konsekvenser for kommunene, mener barnevernstjenesten i Asker, som departementet, at forslagene vil ha positive konsekvenser gjennom å gjøre det enklere for kommunene å vite hva de kan bruke private tjenesteytere til, finne riktig leverandør, og gjennomføre anskaffelsen på en måte som gir god kvalitet og lave kostnader. Forslagene er ment å forbedre hvert enkelt kjøp, og stimulere en mer gjennomtenkt kombinasjon av offentlig og privat tjenesteyting i den enkelte barnevernstjeneste.

Forslagene for fosterhjemsområdet vil ha flere konsekvenser for kommunene. Med barnevernsreformen skal kommunene overta det fulle finansieringsansvaret for ordinære fosterhjem, også private ordinære fosterhjem. I et slikt perspektiv kan det forventes at forslagene vil kunne redusere kommunenes netto utgifter til fosterhjem.

Forslaget om kommunal betaling for Bufetats arbeid med rekruttering og opplæring av fosterhjem vil gi kommunene økte utgifter, men utgiftsøkningen foreslås kompensert gjennom en overføring av midler fra Bufetat. Det må legges til grunn at en del av de ordinære fosterhjemmene ikke vil reforhandle sine avtaler. I en overgangsperiode vil barnevernstjenestene derfor ha økte utgifter fordi en del av de eksisterende fosterhjemmene er kostnadskrevenne samtidig som det må brukes ressurser til reforhandlinger, rekruttering av nye fosterhjem og veiledning av fosterhjem. Barnevernstjenesten i Asker legger til grunn at økte utgifter vil bli kompensert.